

Eduskunnan IKÄ-verkoston tietopaketti 1/2021

Julkaisija: [IKÄINSTITUUTTI](#)

26.4.2021

Miten saadaan iäkkäät online?

Kansalliset toimet tarpeen iäkkäiden digiosallisuuden parantamisessa

Eduskunnan IKÄ-verkoston *Miten saadaan iäkkäät online?* -tilaisuus kokosi 170 osallistujan joukon etsimään ratkaisuja digitaalisen osallisuuden parantamiseksi.

Tutkijat **Sakari Taipale** Jyväskylän yliopistosta ja **Sari Kujala** Aalto yliopistosta kertoivat iäkkäiden digin käyttäjien määrän nopeasti lisääntyneen, mutta kaikkein iäkkäimmistä ei ole tietoa lainkaan. Pulmia on paljon sekä digin käyttäjillä että niillä, joille koko tämä maailma on jäänyt vieraaksi. Niitä on rakkottu järjestöissä, paikallisissa yhdistyksissä, kirjastoissa ja kansalais- ja työväenopistoissa.

Kansanedustajien **Eeva-Johanna Elorannan**, **Kaisa Juuson**, **Marko Kilven**, **Noora Koposen** ja **Ilmari Nurmisen** puheenvuoroissa korostui se, että tarvitaan myös kansallisia toimia, jotta digilaitteet ja -palvelut tulevat kaikkien halukkaiden saataville turvallisesti. Se on olennainen keino parantaa myös julkisten palveluiden tuottavuutta ikääntyvässä yhteiskunnassa.

Samansuuntainen viesti oli [Sari Vapaavuorella](#) Vallin Ikäteknologikeskuksesta ja [Laura Simikillä](#) Sailabista: kansallinen strategia ja sen toimeenpano-ohjelma auttaisivat iäkkäitä niiden hyvinvointiteknologiatuotteiden ja digipalveluiden äärelle, joita he tarvitsevat.

Suomella on edellytykset hyvinvointiteknologian ja digitaalisten palveluiden kehittämisen ja käytön ykkösmaaksi ja kansallinen strategia tukisi myös tämän alan yritysten toimintaedellytyksiä.

Tilaisuuden päättäneen **Vappu Taipaleen** sekä monien iäkkäimpien osallistujien toive kansanedustajille oli, että siirrytään puheista tekoihin iäkkäiden digiosallisuuden parantamiseksi. Toimia tarvitaan nyt.

Eduskunnan IKÄ-verkoston sihteeri Päivi Topo, johtaja, Ikäinstituutti

Tutustu keskustelutilaisuuteen [osallistuneiden ratkaisuehdotuksiin](#)

DIAT 2-3

Miten varmistetaan digitaidot?
apulaisprofessori Sakari Taipale,
Jyväskylä yliopisto

DIA 4

Toimivat digipalvelut kaikille
tutkijatohtori Sari Kujala
Aalto-yliopisto

Digitaidot edistävät ikäihmisten sujuvaa arkea

Digitaaletit taidot ja medialukutaito ovat kansalaisten uusia perustaitoja. Palvelujärjestelmän nopean digitalisoimisen vuoksi on tärkeää, että myös ikäihmisillä on riittävät tiedot, taidot ja ymmärrys siitä kuinka sähköisiä palveluja voidaan käyttää tehokkaasti ja turvallisesti.

Tilastokeskuksen mukaan Suomessa internetiä käytti noin puolet (51 %) 75–89-vuotiaista vuonna 2020. Tästä ikäryhmästä kuitenkin vain vajaa kolmannes (30 %) käytti internetiä useita kertoja päivissä. Koronavuosi 2020 lisäsi ikäihmisten internetin käyttöä erityisesti sosiaalisten suhteiden ylläpitoon ja verkkopankkiasiointiin. Sen sijaan esimerkiksi tavaroiden ja palveluiden ostaminen internetin kautta (8%) ei lisääntynyt iäkkäillä käytännössä lainkaan vuoteen 2019 (7%) verrattuna.

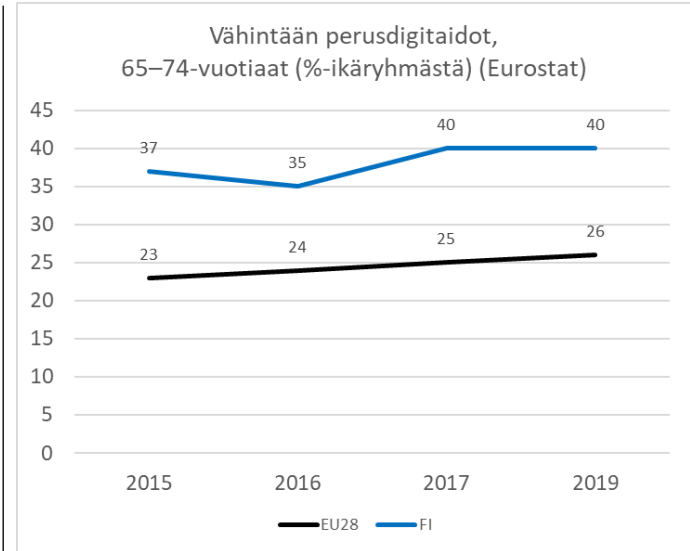
Yli 75-vuotiaiden digitaidoista on saatavilla vain vähän tietoa. Eurostatin digitaalitilastot eivät tavoita yli 75-vuotiaita lainkaan.

Kuvio 1 osoittaa, että suomalaiset 65-74-vuotiaat pärjäävät eurooppalaisessa vertailussa digitaiteiden osalta hyvin.

Kun verrataan vähintään perustason digitaiteiden omaavien osuutta ikäluokasta, Suomen edelle EU-maista yltyvät vain muut pohjoismaat ja Alankomaat. Digitaiteiden lisääntyvät kuitenkin hitaasti.

Vuonna 2019 joka viides (20%) 65–74-vuotiaista suomalaisista ei käyttänyt internetiä siinä määrin, että heidän digitaiteidensa olisi voitu mitata. Digitaiteidottomien osuus on kuitenkin pienentynyt nopeasti. Vuonna 2015 heitä oli 65-74-vuotiaista vielä kolmannes (32%). Puutteellisten digitaiteiden ohella matalaksi koettu minäpystyvyys ja omien taitojen peilaaminen nuorempiin jarruttavat digitaiteiden oppimista myöhemmällä iällä.

Ikäihmisten digitaiteidot vaihtelevat voimakkaasti. Onkin syytä muistaa, että ikäihmisissä on myös paljon todellisia digiosaajia. Tutkimustulokset viittaavat kuitenkin siihen, että osalle ikäihmisistä on nuoria hankalampaa tunnistaa verkkomainontaa, arvioida terveyttä koskevan informaation luotettavuutta tai välttämättä sosiaalisessa mediassa.

Kuvio1. Ikäihmisten digitaiteidot paranevat hitaasti.

Digitaitojen oppimisen paikat ja tavat

Siinä missä nuoret ja työikäinen aikuisväestö oppii digitaitoja kouluissa ja työnpaikoilla, ikäihmisiltä vaaditaan enemmän oma-aloitteisuutta ja kiinnostusta digitaitojen opiskeluun. Oppiminen tapahtuu useimmiten kotona ja läheisten tukemana. Ikääntyvien arjessa oppimisen paikkoja on usein vähemmän, ja tukea oppiseen ei ole aina saatavilla.

Digitaitojen kehittymisen näkökulmasta on keskeistä vahvistaa ikäihmisen oman elämän lähtökohdista ja arjen tarpeista lähtevää teknologian käyttöä. Kun digiteknologia vastaa arjen tarpeisiin, motivoi se uusien digitaitojen oppimiseen. Nopean teknisen kehityksen näkökulmasta keskeistä on oppia soveltamaan tututussa ympäristössä opittuja digitaitoja uusissa käyttötilanteissa.

Ikäihmisten digitaitoja voidaan edistää:

- tunnistamalla kulloiseenkin elämäntilanteeseen liittyvät tarpeet, joihin digitaalisilla laitteilla ja palveluilla voidaan aidosti vastata
- kytkemällä digitalisten taitojen oppiminen merkityksellisiin sosiaalisiin suhteisiin
- luomalla oppimiseen ja kokeilemiseen kannustava ilmapiiri ja vahvistamalla minäpystyvyyttä
- kohdentamalla ikäihmisille pienryhmä-, vertais- ja yksilöohjausta

Alustuksen tiivistelmä

- Digitaidot ovat uusia kansalaistaitoja, jotka tukevat itsenäistä, sujuvaa ja aktiivista ikääntymistä
- Suomalaisista ikäihmisistä verrattain isolla osalla on vähintään perusdigitaidot
- Digitaitojen turvaaminen edistää palveluiden parempaa saatavuutta, sujuvaa ja turvallista arkea, sekä tunnetta digiosallisuudesta.

”Kato se on vähän vaikee, kun ei tämä digimaailma ole niinku se minun päämaailma.-- Minä vaan helposti haluaisin käyttää sitä, ja saada helposti aina tukea ja sitten uutta ohjausta. Kun tuntee ettei onnistu taikka että ei uskalla.”

(Nainen, 84 vuotta)

[Sakari Taipale: Miten varmistetaan digitaidot –esitys 26.4.2021](#)

Rasi, P. & Taipale, S. (2020) [Tuki, ohjaus ja koulutus – ikääntyneet digitalisoituvassa mediayhteiskunnassa. Gerontologia 34\(4\), 328-332](#)

[DigilN-hanke](#) luo ratkaisuja, joiden avulla kaikki pysyvät mukana sosiaali- ja terveydenhuollon digipalveluissa.

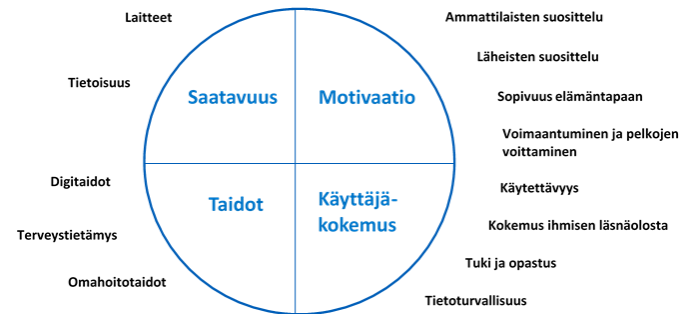
Digipalveluiden saavutettavuus iäkkäille

Ensimmäinen edellytys digipalveluiden käytölle on, että käyttäjä on kuullut saatavilla olevista palveluista ja niiden hyödyistä. **Tietoisuus** terveyspalveluista on vielä heikkoa ja **tiedottamista** pitää lisätä iäkkäille tutuilla kanavilla kuten paikallislehdissä ja televisiossa. Iäkkäiden **laitekanta** on myös moninaista ja osin puutteellista. Julkisissa tiloissa olevat asiointipisteet voisivat olla suojattuja niin, että ne takaisivat yksityisyyden sosiaali- ja terveyspalveluiden käytössä. Digipalveluihin pääsy olisi taattava myös **eri päätelaitteilla**, kuten älypuhelimella ja tabletilla.

Sote-ammattilaiset ovat avainasemassa herättämässä iäkkäiden kiinnostusta käyttämään digipalveluita. Digipalvelut ovat kuitenkin ammattilaisillekin uusia ja he tarvitsevat niiden käyttööseen koulutusta ja tukea. Läheisten suosittelu on myös tärkeää ja sellaisena voi toimia vaikka terveyskeskuksessa pyörivät **videot**, joissa ikäihmiset kertovat, miten ovat digipalveluja käyttäneet ja mitä hyötyä he ovat kokeneet.

Digipalveluiden käyttö edellyttää taitoja ja iäkkäät odottavat saavansa **koulutusta ja tukea virallisten kanavien kautta**. Digipalveluiden **demoversiot** auttavat itsenäisessä harjoittelussa. Palvelujen käyttöön tarvitaan apua virallisen **tukipuhelimen** kautta. Myös **henkilökohtaiset neuvot**, jotka voivat tehdä tarvittaessa myös kotikäyntejä, olisivat tarpeen. Digitaalisten lisäksi terveyspalveluiden hyödyntäminen edellyttää tietoa terveydestä ja kykyä hoitaa omaa terveyttä. Sähköisten terveyspalveluiden tiedetään edistävän näitä taitoja.

Kokemus digipalveluiden laadusta vaikuttaa siihen, halutaanko niitä käyttää ja suositella muille. **Palveluiden hyödyllisyyteen, helppokäyttöisyyteen ja selkokieliisyyteen** pitäisi panostaa nykyistä enemmän. Tämä edellyttää **käyttäjakeskeistä suunnittelua**, jossa erilaisia kansalaisryhmiä otetaan mukaan suunnitteluun ja palveluiden testaukseen. Selkokieliisyyttä edistää palveluiden **testaus** eri kansalaisryhmillä ja ymmärrettävän tekstin tuottamista voisi tukea selkokieliisyyssovellus.

Kuvio: Ikäihmisten tukeminen digipalveluiden käyttöön

[Sari Kujala: Toimivat digipalvelut kaikille –esitys 26.4.2021](#)

[DigiIN-hanke](#) luo ratkaisuja, joiden avulla kaikki pysyvät mukana sosiaali- ja terveydenhuollon digipalveluissa.

Eduskunnan IKÄ-verkoston tietopaketti 1/2021

Julkaisija: [IKÄINSTITUUTTI](https://www.ikainstituutti.fi)

Ikäinstituutti

Eduskunnan IKÄ-verkosto jakaa ajankohtaista tutkimustietoa iäkkäiden hyvinvoinnista, taloudesta, toiveista, tarpeista ja palveluiden toimivuudesta. Verkosto järjestää keskustelutilaisuuksia ja julkaisee tietopaketteja.

IKÄ-verkoston puheenjohtajana toimii kansanedustaja *Ilmari Nurminen*, varapuheenjohtajana kansanedustaja *Marko Kilpi* ja sihteerinä johtaja *Päivi Topo* Ikäinstituutista.

Verkostoon ovat tervetulleita kansanedustajat, alan tutkijat sekä kansalaisjärjestöjen asiantuntijat.

Ilmoittaudu: ikaverkosto@ikainstituutti.fi.